

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (LLTI)

1. Programos pavadinimas (iki 100 spaudos ženklų):	Senosios Lietuvos ir Prūsijos įvairiakalbės raštijos bei jos kultūrinių kontekstų tyrimai ir publikavimas
Programos trukmė	2022–2026 m.
Programos vadovas	doc. dr. Asta Vaškeliėnė Senosios literatūros skyriaus vadovė (vyresnioji mokslo darbuotoja), +370 656 68 283, asta@llti.lt
Preliminarios programos lėšos (bendras programos etatų skaičius)	868 525 Eur (8,35 et.) <i>Kitos lėšos, būtinos programos (i)vykdymui:</i> leidybai – 93000 Eur; lėšų poreikis dalyvavimui tarptautinėse konferencijose ir kongresuose – 44800 Eur. Iš viso papildomų lėšų: 137 800 Eur.

1. Programos tikslai:

(1) atlikti senosios literatūros fundamentinius tyrimus, aprėpsiančius Prūsijos literatūrinį palikimą, įvairiakalbę LDK poeziją ir poetiką, LDK naratyvą ir jo tradiciją XIX a., (2) naujomis išvalgomis atnaujinti esamas senosios literatūros ir raštijos interpretacijas ir sukurti jos sintetinį, modernia metodologija grindžiamą vaizdą, (3) parengti kritinius literatūros ir raštijos šaltinius, tyrimų rezultatus pristatyti monografijoje, studijose ir mokslo straipsniuose; (4) skleisti tyrimų rezultatus tarptautiniuose ir nacionaliniuose mokslo renginiuose.

2. Programos uždaviniai:

2. 1. Įvykdyti Prūsų Lietuvos tyrimų ir šaltinių rengimo etapą, aprėpsiantį Kristijono Donelaičio dokumentiką ir biografiją, Martyno Liudviko Rėzos poeziją, Kristijono Gotlybo Milkaus pamokslų rinkinį Miszkyngos.

2. 2. Tirti įvairiakalbę LDK Baroko ir Apšvietos poeziją ir poetiką aprėpsiant to meto literatūros teorijos veikalų idėjas ir jų realizavimą individualioje ir kolektyvinėje kūryboje, Baroko poezijos ir emblemikos konfesinius bei tarpkonfesinius dėmenis ir tarpsritinius aspektus, XVIII a. LDK jėzuitų ir pijorų lotyniškąją poeziją ir dvikalbius proginis kūrinius bei literatūrinės kūrybos transformacijas Apšvietos epochoje, LDK graikiškosios literatūros žanrinę ir stilistinę įvairovę.

2. 3. Įvykdyti LDK naratyvo – tautinės ir politinės savimonės, istorinės vaizduotės ir jų literatūrinės raiškos – sintetinius tyrimus. Jie aprėps XVI–XVIII a. LDK biografinę literatūrą, LDK naratyvo plėtotę XVIII a. kultūroje ir jo likimą XIX a., LDK rusėnų literatūros vesternizaciją bei bažnytinės slavų rankraštinės tradicijos nostrifikaciją/domestikaciją per vertimus (taip pat ir adaptuojančius) į vietinę ir iki XVI a. vidurio LDK oficialiąją rusėnų kalbą, Simono Daukanto veikalo BUDAŲ (1845) teksto istoriją nustatant darbo su šaltiniais pobūdį, atskleidžiant dominuojančių šaltinių įtaką teksto idėjoms ir lietuviškumo vaizdinių raiškai, veikalo BUDAŲ kalbos analizę ir Prūsijos liuteroniškosios lietuvių raštijos įtaką.

3. Metodologinis tyrimų pagrindimas:

Grožinių, pilietinių, istorinių, biografinių, religinių bei kitų senųjų tekstų ir jų ypatumų tyrimai būtini moderniosios Lietuvos visuomenės tautinės ir pilietinės tapatybės sampratai. Ji formuojama permąstant ilgaamžę valstybingumo tradiciją, pažįstant senosios Lietuvos kultūrą, literatūrą ir

istorines idėjas.

Tęsiant jau pradėtus ir atliekant naujus daugiakalbės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Prūsijos lietuviškosios raštijos ir literatūros tyrimus pateikiami moksliskai pagrįsti vertinimai, sudarantys mūsų nacionalinių interesų ir nacionalinio istorinio naratyvo dalį kitų Europos visuomenių įvairovėje.

Vykdamas numatytus programos uždavinius, siekiama nuosekliai tęsti senosios Lietuvos literatūros tyrimus, išlaikyti tokių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės paveldo tyrimų centro pozicijas Lietuvoje ir pateikti visuomenei moksliskai parengtus šaltinius ir tyrimus, kurie galimi pasitelkti kaip bazė rengiant populiarius tekstų leidimus, vadovėlius, grindžiant žinias ir vertinimus viešojoje erdvėje.

Programos pagrindas – 2017–2021 m. LLTI Senosios literatūros ir Tekstologijos skyriaus darbuotojų vykdoma Ilgalaikė MTEP programa „SENIOSIOS LIETUVOS IR PRŪSIJOS RAŠTIJOS FUNDAMENTINIAI TYRIMAI IR PUBLIKAVIMAS“. Ji atnaujinama įtraukiant LDK rusėnų literatūros, LDK literatūros, parašytos graikų kalba, ir Daukanto kūrybos tyrimus. Toliau bus tiriami LDK ir Prūsų Lietuvos raštijos procesai ir transformacijos XIX amžiuje.

Programą vykdys Senosios literatūros ir Tekstologijos skyrių darbuotojų grupė.

Mokslinio senųjų šaltinių rengimo publikuoti procese taikomi metodai, atitinkantys skirtingus šio darbo etapus – nuo tekstų ir duomenų paieškų Europos atminties institucijose iššifavimo, transkribavimo, mokslinio vertimo, komentavimo iki detaliųjų bei apibendrinamųjų tyrimų.

Šaltinių rengimo principai sukuriama, autentiški ir patikimi tekstai nustatomi, dokumentinis tekstų perrašas rengiamas, kritiniai tekstai rengiami, dalykiniai ir tekstologiniai komentarai rašomi taikant tarptautinius tekstologijos metodus. Deskriptyvinis analitinis, rekonstrukcinis, šaltiniotyrinis metodai ir jų deriniai pasitelkiami numatytuose sintetiniuose moksliniuose tyrimuose atsižvelgiant į šių specifiką. Taip pat taikomi diachroninės bei sinchroninės paieškos ir analizės, lyginamasis, intertekstualusis metodai.

4. Numatomi rezultatai:

Planuojama parengti leidybai: 1 monografiją, 3 studijas, 4 fundamentinių šaltinių publikacijas.

Parengti monografijos dalį: Kristijonas Donelaitis: biografija (~5 aut. l.; parengimas leidybai numatomas ne šios programos rėmuose).

Planuojama paskelbti apie 40 straipsnių.

5. Rezultatų sklaidos priemonės:

Planuojama surengti 5 kasmetines nacionalines konferencijas „Jurgio Lebedžio skaitymai“, keliasdešimt Senosios literatūros seminarų.

Planuojama perskaityti mažiausiai 28 pranešimus tarptautinėse konferencijose ir kongresuose užsienyje.